

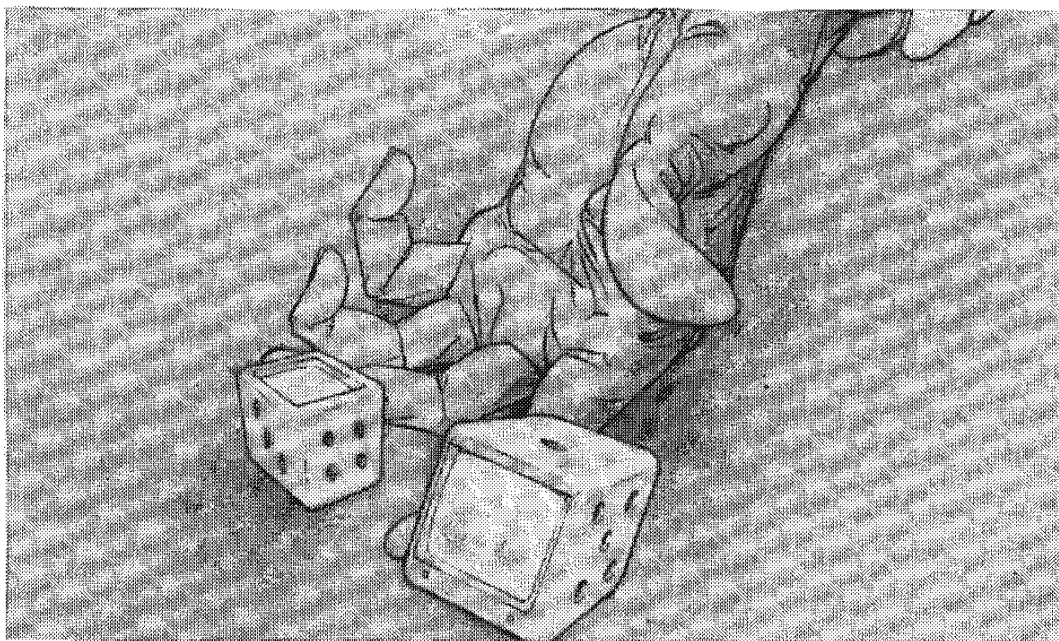
af "den folkelige smag" (om en sådan findes). Anmeldelses-sektionen er i dette nummer mere selektiv i forhold til temaet end i tidligere numre. Den består næsten udelukkende af omtaler af bøger, rapporter og undervisningsfilm med tæt tilknytning til internationaliserings-temaet. Derudover anmeldes to aktuelle bøger om receptionsanalyse, blandt andet Klaus Bruhn Jensens doktordisputats Making Sense of the News.

REDAKTIONEN

Litteratur

Lealand, Geoffrey: American Television Programmes on British Screens, Broadcasting Research Unit, London 1984.

Dorfman, Ariel, og Armand Mattelart: Anders And i den tredje verden. Imperialistisk ideologi i Disneys tegneserier. Informations Forlag 1978 (spansk original udgivet 1971).

Det er dansk - eller er det?

Af Søren Schou

"Jeg er amerikaner-dansker. Og en meget stor del af min generation og de fleste af mine venner er amerikaner-danskere". Således begyndte Dan Turèll en nu berømt Politiken-kronik (d. 5. januar 1976), der på provokerende vis pegede på det - uglesete - faktum, at efterkrigsdanskeren nok så meget har hjemsted i USA som i Danmark, kulturelt og bevidsthedsmæssigt.

"Vi mødte ikke Marguerite Viby på Cassiopeia, vi mødte Elvis Presley på Heartbreak Hotel. Det var ikke os og Maggeduddi, det var os og Tutti-Frutti", skriver Turèll - med rette.

Vores rødder ligger - bl.a. - i USA. Det turde vi ikke indrømme under EF-kampagnen i begyndelsen af 70'erne, da en stor del af den danske venstrefløj definerede vores identitet inden for rammerne af Danmarks Melodibog.

Nu, 15 år efter, tales der mindre om danskhed end om europæisk selvfølelse, og det er blevet legitimt at henvise til kontinentaleuropæisk kultur som "vores" kultur. Er det et fremskridt, eller er selvbedraget blot fortsat under nye former? Amerikaniseringen af vores kultur er jo ikke blevet en tøddel mindre siden 72, tværtimod. Det kan man måske beklage. Bedst var det dog at erkende det, for a start.

Der er derfor god grund til at henlede opmærksomheden på en ikke længere dugfrisk, men stadig højst aktuel bog Amerikaniseringen af det danske kulturliv i perioden 1945-58, af Peter Knoop Christensen m.fl. (Aalborg Universitetsforlag 1983).

Her tales der rent ud. Danmark o. 1950 var for en kulturpolitisk betragtning ikke særlig dansk. Det var ikke domineret af Heretica og Dialog, disse modpoler i åndslivet, som i visse historiske rids kommer til at tegne og ligefrem omspænde hele perioden. Både det hereticanske højre og det dialogiserende venstre var (velformulerede) minoritetsgrupperinger, som begge søgte at antaste den fremherskende amerikanisering ud fra hver sin ideologiske position. Uden ringeste held. Danmark blev amerikaniseret med fynd og klem i disse år, uanset at venstrefløjen fordømte USAs imperialisme, og højrefløjen gjorde op med dets åndløse materialisme. Og amerikaniseringen er aldrig stoppet siden.

"Amerikaniseringen af det danske kulturliv..." er med sine 317 sider en storstilet redegørelse for, hvor fundamental og mangesidet kulturpåvirkningen egentlig var. Forfatterne viser, med en overflod af tal, tabeller og eksempler, hvorledes vi på kraft importerede amerikansk kultur og livsstil i Marshall-hjælpens kølvand. Og hvorledes vi, når vi ikke passivt konsumerede Americana, selv skabte kultur, der lagde sig snært op ad de amerikanske forbilleder.

Dette empiriske materiale er bogens største aktiv, og det giver inkarnerede 80'er-danskere/europæere noget at tænke over. For hvad er det egentlig for en dansk-europæisk grund, vi tror at stå så urokkeligt fast på i vores afvisning af amerikansk kulturimperialisme? Det er en grund, der har været stærkt meleret i mange, mange år, langt hinsides denne undersøgelses periode.

Når vi synger om Skamlingsbanken, ved vi ikke, at vi blot fordanser et gammelt amerikansk refræn om "the Banks of the Wabash far away"; når vi nynner om solen, der summer over engen, tænker vi ikke på, det er en Stephen Foster-melodi. Eksemplerne er mine

egne, men de belyser en pointe i denne bog, nemlig at vor kulturgrund længe har været besmittet, og at amerikanisering - som al anden kulturimport - integreres i det importerende lands egen kultur og snart opfattes som en del af den nationale kulturarv.

Jeg skal i øvrigt ikke referere bogen, men anbefale den - og i stedet antyde to problemer, den rejser for kulturimport-forskningen, et metodisk og et stofligt.

Det metodiske problem er, at det ikke lykkes forfatterne at gøre amerikaniseringen anskuelig med andre redskaber end den kvantificerende massekommunikationsanalyse og den ideologikritiske indholdsanalyse. Derved underbelyses spørgsmålet: hvad var det i efterkrigsdanskernes situation, der gjorde dem modtagelige for den amerikanske påvirkning?

Det kan sine steder i bogen tage sig ud, som om de importerede kulturprodukter skulle presses ned i halsen på de stakkels danskere, der var reduceret til en vasal-nation under USAs hegemoni. Men sådan oplevedes amerikaniseringen overhovedet ikke, den fandt sted på en langt mere lystbetonet vis.

Det, danskerne konfronteredes med, var ikke et ideologisk skelet, men en sanseligt-konkret andethed, der gav løfte om frihed og livsudfoldelse. Der mangler med andre ord nogle receptionsmæssige overvejelser i bogen - dem kan jeg ikke supplere med her, men jeg vil henvise til min artikel "Da friheden kom til K.B.-Hallen" (Kultur og Klasse, nr. 50), som forsøger at belyse, hvad der skete i det store, unge danske publikum, da den første amerikanske jazz-koncert efter befrielsen fandt sted i det schalburgterede jazz-tempel. Det efterlod et varigt, positivt indtryk af USA blandt mange af disse unge at opleve de sorte musikere som frihedens gensandter.

Det stoflige problem er, at forfatterne nok er vidtgående i deres syn på amerikaniseringens omfang, men på ét punkt alligevel ikke vidtgående nok. De har et skarpt blik for den dominerende amerikanisering, men omtaler til gengæld ikke et nok så stort paradoks: at også alternativbevægelserne i dansk efterkrigstid, sågar de

erklæret "antiamerikanske", har hentet ammunition og inspiration i - USA. Det sker rigtignok især efter 1957, hvor bogen slutter, men forfatterne når dog at runde af med følgende tvivlsomme "perspektivering":

"Ligesom hippiebevægelsen er studenteroprøret herhjemme inspireret af studenterrevolutionen i Kina og endelig af vietnamesernes kamp mod den amerikanske imperialisme". (s. 292).

Her glemmes den vigtigste udenlandske impuls, den fra USA. Fra et andet USA end den dominerende kulturimports, rigtignok. Eller for at formulere det tilspidset: Hvor massekulturen var orienteret mod det første Amerika, dér var hippiernes kultur designet på den californiske vestkyst, altså i det alternative Amerika, mens studenteroprørerne skærpede deres sociale bevidsthed gennem identifikation med det andet Amerika, de sortes og diskrimineredes USA.

Der ligger intet selvplagerisk i denne konstatering, intet suk over, at "vi sidder s'gu alle i saksen". Tværtimod: min pointe er, at amerikaniseringens kolossale omfang ikke kun er et begrædeligt faktum. Den har ikke kun betydet fordummelse, men også kritisk udsyn.

Frank Sinatra croonede i 40'erne om, hvad Amerika betød for ham: "The howdy and the hand-shake/the sense of feeling free/but first of all the people/that's America to me". Sangen hed The House I live in, og den er slet og ret vammel. Når en europæer opdager, at han er kommet til at leve i det samme hus, kan resultatet være klynkende afmagt. Men det er ikke den fornuftigste reaktion, ej heller bør det anbefales, at brænde huset af. Hippie- og studenteroprøret lærte os bl.a., at huset rummer flere boliger og skarpt adskilte etager, hvoraf nogle kan være gode at gæste, omend ikke installere sig permanent i.

Søren Schou er lektor ved dansk-uddannelsen på Roskilde Universitetscenter.

Det er dansk - men er det dejligt?

Af Peter Larsen

"TV-mediets basale sprog, billedsproget, er internationalt, udviklet på baggrund af det ligeledes internationale filmsprog. I processen har de anglo-amerikanske tv-producenter været den altafgørende faktor. Enhver dansk tv-produktion er grundlæggende bestemt af og opleves af seerne i forhold til professionelle og tekniske normer, udviklet et andet sted", skriver Peter Larsen i denne artikel.

Men hvordan så med indholdet i tv-programmerne? Hvordan gør man det "dansk" - og dejligt? Peter Larsens bud på det kunne man måske antyde ved en lettere omskrivning af et gammelt bevinget ord: Alt nationalt tv er dårligt. Alt godt tv er nationalt.

Mere dansk TV på skærmen, - det var Radiorådets besked til DR i 1981. TV-direktøren gik tilbage til medarbejderne og præciserede: "Målet er klart nok: vi skal øge egenproduktionen med 120 timer, i forhold til 1981 ... Og vi ved, at Radiorådet vil følge vort arbejde meget nøje og kigge både vilje og evner efter i sømmene". I dag, seks år efter, er det besluttet, at DR's egenproduktion skal nedskæres med 90 timer i 1987. "Det drejer sig også om bedre TV-programmer", sagde TV-direktøren, allerede dengang i 1981. Og i en vis forstand er det konsekvenserne af dette synspunkt, der nu udmøntes. Den kommende nedskæring af egenproduktionen er koblet sammen med en udvidelse af medarbejderstaben og med øget intern uddannelsesvirksomhed. Der kommer altså nok færre danske TV-programmer på skærmen i 87, men det er i det mindste tanken, at de frigjorte ressourcer skal anvendes til at producere bedre, danske programmer.